

آیا حزب‌الله خویشتنداری خواهد کرد یا بر تنش خواهد افزود

به قلم حنین غدار (/fa/experts/hnyn-ghdar-0/)

۳۱ اکتبر ۲۰۲۳

همچنین دست‌یافتنی به

(English (/policy-analysis/will-hezbollah-hold-back-or-escalate

Also published in Foreign Policy

درباره نویسنده

حنین غدار (/fa/experts/hnyn-ghdar-0/)

حنین غدار هموند فریدمن در برنامه گدولدر انستیتو واشنگتن است که بر سیاست کشورهای عربی متمرکز است. در این برنامه، مطالعات او در حوزه سیاست‌های شیعیان در سرزمین شام است.

مقاله‌ها و دیدگاه‌ها

تازه‌ترین اقدامات حزب‌الله نشان می‌دهد که استراتژی گروه برای جنگ غزه تغییر نکرده: استفاده از تنش مرزی محدود و قابل انکار برای منحرف کردن توجه اسرائیل بدون وارد شدن در جنگ به طور کامل - دست‌کم فعلاً

با پیش رفتن جنگ اسرائیل-حماس زد و خوردها در مرز لبنان و اسرائیل نشان می‌دهد که حزب‌الله دست‌کم فعلاً نمی‌خواهد از قواعد ضمنی منازعه که بعد از جنگ سال ۲۰۰۶ اسرائیل و حزب‌الله رعایت کرده فراتر برود. این گروه می‌خواهد بدون ریسک از دست دادن موقعیت استراتژیک خود در لبنان منافع جنگ را درو کند اما درگیری حسابگرانه فعلی می‌تواند در هر لحظه تغییر کند و در نتیجه محاسبات نادرست یا تغییر در ارزیابی رهبران حزب‌الله و ایران به یک جنگ تمام‌عیار بین اسرائیل و حزب‌الله بدل شود. در هر صورت حمله ۷ اکتبر حماس و ماهیت پرخاشگرانه جنگی که در پی آن در گرفت ممکن است در نهایت به پایان رویکرد ۱۷ ساله بازدارندگی در مرز لبنان و اسرائیل منجر شود و سیاست‌های اسرائیل و آمریکا را در قبال ایران و حزب‌الله در خاورمیانه کاملاً تغییر دهد.

روز یکشنبه برخوردهای مرزی پس از آن (<https://www.reuters.com/world/middle-east/one-killed-3-wounded-cross-border-hezbollah-attack-northern-israel-2023-10-15/>) تشدید

(<https://www.reuters.com/world/middle-east/one-killed-3-wounded-cross-border-hezbollah-attack-northern-israel-2023-10-15/>)

(<https://www.reuters.com/world/middle-east/one-killed-3-wounded-cross-border-hezbollah-attack-northern-israel-2023-10-15/>) شد

(<https://www.reuters.com/world/middle-east/one-killed-3-wounded-cross-border-hezbollah-attack-northern-israel-2023-10-15/>)

(<https://www.reuters.com/world/middle-east/one-killed-3-wounded-cross-border-hezbollah-attack-northern-israel-2023-10-15/>)

۲۰۲۳-۱۰-۱۵) که حزب‌الله موشک‌های هدایت‌شونده به پست‌های نظامی اسرائیلی در مرزهای شمالی شلیک کرد و شهر شتولا را هدف گرفت که نزدیک کشتزارهای شیعا قرار دارد. منطقه‌ای مورد مناقشه که لبنان و اسرائیل هر دو ادعای مالکیت آن را دارند و حزب‌الله از زمان آغاز جنگ مشخصاً آن را هدف گرفته است. همزمان گفته شده گردان‌های عزالدین قسام حماس ۲۰ راکت از لبنان به شمال اسرائیل شلیک کرده‌اند. ارتش اسرائیل در پاسخ در جنوب لبنان حملات هوایی انجام داد و مقرهای صلح‌بانان محلی سازمان ملل مورد اصابت قرار گرفت.

حزب‌الله بلافاصله واکنش نشان داد و از طریق (<https://www.naharnet.com/stories/en/300974>) بیانیه

(<https://www.naharnet.com/stories/en/300974>) (<https://www.naharnet.com/stories/en/300974>) ای

(<https://www.naharnet.com/stories/en/300974>) از سوی رعنا ساحلی یکی از سخنگویان خود اطمینان داد که این افزایش تبادل آتش به معنای تصمیم حزب‌الله برای ورود کامل به جنگ نیست و گفت این‌ها «فقط زدو-خورد» و «هشدار» به اسرائیل است

این واکنش فوری نشان می‌دهد استراتژی حزب‌الله تغییر نکرده: تنش محدود در مرزها انحراف توجه اسرائیل به احتمال جنگ با لبنان و همزمان حفظ قابلیت انکار موجه حزب‌الله مرتباً پرسنل و مواضع نظامی اسرائیل به علاوه برج‌های رادار و مخابرات را هدف گرفته و مرز و پرسنل آن را برای تنش در صورت نیاز آماده نگه داشته است

در این میان ایران مشغول بهره‌برداری از قدرت منطقه‌ای خود است و با اعزام حسین امیرعبداللهیان وزیر خارجه خود به کشورهای منطقه از بیروت و نیز چند پایتخت دیگر منطقه نسبت به وقوع یک «زلزله بزرگ» به اسرائیل (<https://english.aawsat.com/arab-world/4606321-iran-fm-opening-lebanese-israeli-front-hezbollah%E2%80%99s-hands>) هشدار

(<https://english.aawsat.com/arab-world/4606321-iran-fm-opening-lebanese-israeli-front-hezbollah%E2%80%99s-hands>) داده است

(<https://english.aawsat.com/arab-world/4606321-iran-fm-opening-lebanese-israeli-front-hezbollah%E2%80%99s-hands>)

(<https://english.aawsat.com/arab-world/4606321-iran-fm-opening-lebanese-israeli-front-hezbollah%E2%80%99s-hands>)

(<https://english.aawsat.com/arab-world/4606321-iran-fm-opening-lebanese-israeli-front-hezbollah%E2%80%99s-hands>) یعنی تکرار همان تهدید به جنگ آشکار «با تمام نیروهای محور

مقاومت در صورتی که اسرائیل به حملات خود به غزه ادامه دهد». غیاب رهبر حزب‌الله حسن نصرالله در صحنه و واگذاشتن فضای سیاسی لبنان به یک مقام ایرانی بسیار جالب توجه است در آخرین جنگ حزب‌الله با اسرائیل در سال ۲۰۰۶ نصرالله همیشه کسی بود که عملیات‌ها اهداف و پیروزی‌ها را اعلام می‌کرد و حضور عمومی مکرر او بیانگر پیشرفت و اهداف جنگ بود

بدون یک جنگ تمام‌عیار یا تصمیم به جنگ سخنرانی یا بیانیه‌ای از سوی نصرالله می‌تواند نشانه‌ای از ضعف یا تعلل در تصمیم‌گیری باشد ایران کماکان درباره گام‌های بعدی فکر می‌کند و نصرالله نمی‌تواند مردد ظاهر شود او فقط وقتی به جلوی صحنه آورده خواهد شد که تصمیمی گرفته شده باشد با این حال غیاب او از نظر داخلی مخمضه‌ای خجالت‌آور است اما این تنها مخمضه حزب‌الله نیست

این گروه به بازی بسیار پرخطری در مرز دست زده که برای حفظ آن به خویشتنداری زیادی نیاز است انضباط در میان نیروهای گروه آمادگی و دقت زیاد همگی عناصر ضروری برای درگیر شدن حزب‌الله در جنگ است گروه نمی‌تواند بی‌انضباطی افسارگسیخته‌ای را پیشه کند که حماس در حمله ۷ اکتبر به نمایش گذاشت چنان کاری می‌تواند بر مشروعیت حزب‌الله بین حامیانش تأثیر منفی داشته باشد و هسته خشن گروه و آغاز پرخشونت آن را به دنیا یادآوری کند

همزمان هرگونه خطا در محاسبه می‌تواند پیام اشتباه ارسال کند و به یک جنگ تمام‌عیار بکشد دقیقاً به همین دلیل است که حزب‌الله هنوز نیروهای ذخیره خود را فرا نخوانده این نیروها در بازی حسابگرانه اما پرخطر فعلی می‌توانند اسباب دردسر باشند یک نشانه دیگر از استراتژی گروه تلاش برای تخلیه ساکنان روستاها و شهرهای فراوان در مرز است اما نه آن‌هایی که دور از مرز هستند در شهرهای ساحلی از جمله صور یا صرّفند یا در ضاحیه پایگاه حزب‌الله در حومه جنوب بیروت هیچ تخلیه سازمان‌یافته یا درخواست از سکنه برای ترک محل خود وجود نداشته است

از سال ۲۰۰۶ استراتژی حزب‌الله حفظ بازدارندگی رشد نفوذ منطقه‌ای و ادامه (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-precision-missile-project-moves-lebanon>) گسترش

(<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-precision-missile-project-moves-lebanon>)

(<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/irans-precision-missile-project-moves-lebanon>) موجودی بزرگ موشک‌های دقیق‌زن بوده است از ۱۴۰ هزار موشک برآورد شده که حزب‌الله در اختیار دارد چند دوجین از آن‌ها موشک‌های دقیق‌زن هستند سپاه پاسداران ایران وقتی تاسیساتش در سوریه به هدفی برای حملات هوایی اسرائیل تبدیل شد تصمیم گرفت بیشتر تاسیسات تولید این موشک‌ها را به لبنان منتقل کند چون در آنجا بازدارندگی بیشتری در برابر اسرائیل وجود دارد

اگر حزب‌الله تصمیم گرفت وارد جنگ شود احتمالاً هر روز هزاران موشک خود را شلیک خواهد کرد و از موشک‌های دقیق‌زن برای هدف گرفتن زیرساخت‌های حساس اسرائیل استفاده خواهد کرد اما تاکنون تهدید استفاده از این موشک‌ها از خود موشک‌ها قوی‌تر بوده است: اگر حزب‌الله از آن‌ها استفاده کند آن‌ها را از دست خواهد داد و سال‌های زیاد و تلاش و منابع بی‌حساب نیاز خواهد بود تا زرادخانه خود را دوباره پر کند بدون این تهدید عمده حزب‌الله در معرض خطر بیشتری خواهد بود و ایران هم نیرومندترین ابزارهای فشار خود را در مرحله بعدی جنگ از دست خواهد داد

به این موضوع باید معضل رهبری را هم اضافه کرد که نیروی رزمی حزب‌الله امروز با آن

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia->

<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-> (community

[lebanons-shia-community](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-lebanons-shia-community)) (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya->

[and-lebanons-shia-community](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-community)) است (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya->

[dahiya-and-lebanons-shia-community](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-community)). تمام «پیروزی‌ها» بی که گروه در گذشته ادعای آن‌ها را کرده به عماد مغنیه فرمانده نظامی فقید آن نسبت داده می‌شد. او در سال ۲۰۰۸ در دمشق طی یک عملیات مشترک آمریکا و اسرائیل کشته شد. بعد از آن حزب‌الله تحت رهبری قاسم سلیمانی فرمانده نیروی قدس سپاه غرق جنگ سوریه و دیگر درگیری‌های منطقه‌ای شد. بدون آنکه بتواند پیروزی روشن یا رضایت‌بخشی را اعلام کند. سپس سلیمانی در سال ۲۰۲۰ در بغداد کشته شد که شکافی عظیم در رهبری نظامی حزب‌الله ایجاد کرد و یک نیروی رزمی با مشکلات سازمانی و بودجه‌ای به جای گذاشت.

علاوه بر این معضل یک جنگ تمام‌عیار همچنین به معنای یک شکست داخلی برای حزب‌الله است. چون ناتوانی گروه را در حفاظت و اسکان دوباره جامعه سرخورده شیعه آشکار می‌کند. تکاپوی سیاسی آسیب‌پذیر آن را در داخل لبنانی که از نظر اقتصادی و سیاسی فرو پاشیده به دردمس می‌اندازد و آشکار می‌کند که گروه بدون آنکه تضمین‌هایی برای بازسازی کشورش در دوره پساجنگ دریافت کرده باشد وارد جنگی به این بزرگی شده است.

بعد از جنگ ۲۰۰۶ کشورهای حوزه خلیج فارس برای بازسازی و جبران خسارت به کمک لبنان شتافتند و ایران هم به‌ویژه به ترمیم نظامی و مالی حزب‌الله کمک کرد. این بار هیچ تضمینی نیست که کشورهای خلیج فارس به بازسازی کمک کنند و ایران هم در وضعیت مالی چندان خوبی برای کمک نیست. نتیجه چنین جنگی برای لبنان بیش‌ازحد ویرانگر خواهد بود و حزب‌الله تا مدتی طولانی مقصر آن دانسته خواهد شد و این امر پیامدهای جدی برای استراتژی سیاسی آن در لبنان ائتلاف‌ها و انتخابات بعدی خواهد داشت.

از سوی دیگر اگر حزب‌الله با حمله‌ای تمام‌عیار به اسرائیل به جنگ بپیوندد فقط می‌تواند امیدوار باشد که اسرائیل را در جبهه‌ای دیگر مشغول کرده است. آن هم بدون هیچ تضمین واقعی برای موفقیتی که بتواند آن را به عنوان یک پیروزی دیگر جا بیندازد. پرسش این است که آیا ایران آماده است تا برتری و نفوذ حزب‌الله را در لبنان قربانی کند و قدرت نظامی گروه تقلیل یابد. بعید است ایران به این سمت برود مگر آنکه این جنگ به منازعه‌ای برای بقای رژیم ایران بدل شود.

اگر تهران تصمیم بگیرد جنگی علیه اسرائیل از لبنان یا بلندی‌های جولان آغاز کند روابط طبیعی نظامی عقیدتی و مالی حزب‌الله با سپاه پاسداران نه گفتن به تهران را برای رهبری گروه بسیار دشوار می‌کند. حزب‌الله از سال ۲۰۰۶ از یک گروه مقاومت مسلح لبنانی به ارتش منطقه‌ای اصلی ایران تبدیل شده که بیشتر شبه‌نظامیان سپاه پاسداران را در منطقه از سوریه تا عراق و یمن هدایت کرده و تعلیم داده است. ورود حزب‌الله به این جنگ می‌تواند به معنای جنگی منطقه‌ای باشد. امری که پس از (<https://www.vdlnews.com/news/262421>) تاسیس (<https://www.vdlnews.com/news/262421>) اتاق عملیات مشترک حزب‌الله و نیروی قدس در بیروت با حماس و دیگر جناح‌های فلسطینی زمانی که اسماعیل هنیه رهبر حماس در آوریل ۲۰۲۳ به این شهر رفت بیشتر محتمل شده است.

از آن زمان حزب‌الله و حماس افزایش تدریجی (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/israel-lebanon-border->

[tensions-hezbollah-provocation-idf-response-and-potential](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/tensions-hezbollah-provocation-idf-response-and-potential)) تنش (<https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/tensions-hezbollah-provocation-idf-response-and-potential>

[analysis/israel-lebanon-border-tensions-hezbollah-provocation-idf-response-and-potential](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/israel-lebanon-border-tensions-hezbollah-provocation-idf-response-and-potential)) را در مرز لبنان و اسرائیل آغاز کردند. تا آمادگی اسرائیل و واکنش‌های جامعه بین‌المللی را آزمایش کنند و مفهوم «جبهه متحد» را علیه اسرائیل تقویت کنند. این امر همچنین بازگشت کامل حماس به آغوش ایران را بعد از سال‌ها اختلاف در جریان جنگ سوریه نشان داد. همه این‌ها در حمله ۷ اکتبر حماس به اسرائیل به اوج رسید.

تاکنون این به اصطلاح جبهه متحد به طور کامل علیه اسرائیل فعال نشده است. عمدتاً به این دلیل که تهران هنوز ارزش افزوده‌ای برای این افزایش تنش نمی‌بیند. حمله حماس که منجر به درگیری جاری شد همین حالا هم برای رژیم ایران منافع فراوانی داشته است.

اول آنکه توافق سعودی-اسرائیلی فعلاً تا اطلاع ثانوی متوقف شده و ابراهیم رئیسی رئیس‌جمهور ایران توانست یک

<https://english.alarabiya.net/News/saudi-arabia/2023/10/12/Saudi-Arabia-s-Crown-Prince-discuss-Israel-Palestine->

[conflict-with-Iran-s-Raisi-](https://english.alarabiya.net/News/saudi-arabia/2023/10/12/Saudi-Arabia-s-Crown-Prince-discuss-Israel-Palestine-conflict-with-Iran-s-Raisi-) تماس (<https://english.alarabiya.net/News/saudi-arabia/2023/10/12/Saudi-Arabia-s-Crown-Prince-discuss-Israel-Palestine-conflict-with-Iran-s-Raisi->

[Prince-discuss-Israel-Palestine-conflict-with-Iran-s-Raisi-](https://english.alarabiya.net/News/saudi-arabia/2023/10/12/Saudi-Arabia-s-Crown-Prince-discuss-Israel-Palestine-conflict-with-Iran-s-Raisi-)) ([https://english.alarabiya.net/News/saudi-](https://english.alarabiya.net/News/saudi-arabia/2023/10/12/Saudi-Arabia-s-Crown-Prince-discuss-Israel-Palestine-conflict-with-Iran-s-Raisi-)

[arabia/2023/10/12/Saudi-Arabia-s-Crown-Prince-discuss-Israel-Palestine-conflict-with-Iran-s-Raisi-](https://english.alarabiya.net/News/saudi-arabia/2023/10/12/Saudi-Arabia-s-Crown-Prince-discuss-Israel-Palestine-conflict-with-Iran-s-Raisi-) تلفنی

[https://english.alarabiya.net/News/saudi-arabia/2023/10/12/Saudi-Arabia-s-Crown-Prince-discuss-Israel-Palestine-](https://english.alarabiya.net/News/saudi-arabia/2023/10/12/Saudi-Arabia-s-Crown-Prince-discuss-Israel-Palestine-conflict-with-Iran-s-Raisi-)

[conflict-with-Iran-s-Raisi-](https://english.alarabiya.net/News/saudi-arabia/2023/10/12/Saudi-Arabia-s-Crown-Prince-discuss-Israel-Palestine-conflict-with-Iran-s-Raisi-)) ([https://english.alarabiya.net/News/saudi-arabia/2023/10/12/Saudi-Arabia-s-Crown-](https://english.alarabiya.net/News/saudi-arabia/2023/10/12/Saudi-Arabia-s-Crown-Prince-discuss-Israel-Palestine-conflict-with-Iran-s-Raisi-)

ولیعهد عربستان برای گفتگو درباره جنگ اسرائیل-حماس برقرار کند دوم آنکه بعد از حملات متعدد اسرائیل به تاسیسات ایران در سوریه و حملات مخفیانه آن در داخل ایران رژیم ایران می‌تواند بگوید که بالاخره پاسخ خود را داده و امیدوار باشد تا اسرائیل را از حملات بیشتر باز دارد سوم آنکه حمله حماس یک ضعف و شکست اطلاعاتی تکان‌دهنده را در ارتش اسرائیل آشکار کرد که رسانه‌های داخلی و منطقه‌ای ایران هنوز در حال بهره‌برداری از آن هستند چهارم آنکه ایران گفتمان مقاومت را در میان بسیاری از مردم خاورمیانه دوباره زنده کرده است که این امر جایگاه ایران را در افکار عمومی عربی تقویت خواهد کرد

این جنگ تا اینجا موضع و قدرت رژیم ایران را در منطقه تقویت کرده است و درگیر کردن حزب‌الله می‌تواند تمام این مزایا را به خطر بیندازد خرج کردن کارت حزب‌الله در این زمان ممکن است چیزی به این منافع نیفزاید برعکس ایران ممکن است نیرومندترین اهرم فشار خود را در یک منازعه طولانی که می‌تواند شامل بازیگران بسیاری باشد از دست بدهد

موضع و هشدارهای آمریکا نیز پیام محکمی به ایران و حزب‌الله ارسال کرده است ورود ناوگروه هواپیمابر یو اس اس جرال آر فور به مدیترانه و به دنبال آن ناو هواپیمابر یو اس اس آیزنهاور و اضافه کردن شمار بیشتر از جت‌های جنگنده نیروی دریایی آمریکا به منطقه عامل بازدارنده روشنی را شکل می‌دهد ایران به همراه حزب‌الله و حماس احتمالاً درباره پاسخ دولت بایدن دچار خطای محاسبه شده است آن‌ها احتمالاً انتظار داشتند که با وجود گروگان‌های اسرائیلی در داخل غزه و با توجه به دیپلماسی معیوب بین این دولت [بایدن] و دولت بنیامین نتانیاهو نخست‌وزیر اسرائیل هم اسرائیل و هم آمریکا هردو خویشتنداری کنند

امروز تهران ریسک‌های درگیر شدن آمریکا را در این منازعه می‌فهمد و نیز اینکه در صورت بروز یک جنگ چندجبهه‌ای زیان‌ها ممکن است سودها را تحت‌الشعاع قرار دهد اما اگر استراتژی جاری پاسخ محدود از سوی حزب‌الله از کنترل خارج شود رژیم تهران می‌تواند تنش را راهی برای قدرت‌نمایی ببیند و یک جنگ تمام‌عیار ممکن است به سرعت واقعیت پیدا کند و این می‌تواند به جنگی برای بقا هم برای اسرائیل و هم ایران تبدیل شود که با مداخله اجتناب‌ناپذیر آمریکا همراه خواهد بود

از این رو بازدارندگی آمریکا علیه ایران و حزب‌الله حیاتی است و مستلزم هم حضور نظامی و هم پیام‌رسانی دیپلماتیک است نمایش حضور نیرومند نزدیک مرزها و سواحل لبنان سوریه و اسرائیل می‌تواند کمک کند اما مهم‌تر از همه ایران و سپاه پاسدارانش را باید متوجه ساخت که در صورت تغییر محاسبه آن‌ها و مداخله حزب‌الله در جنگ زیرساخت‌های سیاسی و نظامی ایران در خطر خواهد بود

در بلندمدت حتی اگر حزب‌الله به این جنگ وارد نشود خطرات این گروه را برای لبنان و مرزهای جولان نباید نادیده گرفت حزب‌الله می‌تواند از روایت تازه نیروگرفته مقاومت برای تحکیم نفوذ خود در لبنان بهره‌برداری کند و به ارتقای قدرت نظامی خود ادامه دهد بنابراین ریسک حمله‌ای از سوی حزب‌الله علیه اسرائیل و تا حدی منافع آمریکا در منطقه صرفاً افزایش خواهد یافت

حنین غدار هموند فریدمن در برنامه گدولد در انستیتو واشنگتن و نویسنده تحقیق سال ۲۰۲۲ انستیتو با عنوان «سرزمین

[\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-\(-community\)](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-(-community))

[\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-\(-community\)](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-(-community))

[\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-\(-community\)](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-(-community))

[\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-\(-community\)](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-(-community))

[\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-\(-community\)](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-(-community))

[\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-\(-community\)](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-(-community))

[\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-\(-community\)](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-(-community))

[\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-\(-community\)](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-(-community))

[\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-\(-community\)](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-(-community))

[\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-\(-community\)](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-(-community))

[\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-\(-community\)](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-(-community))

[\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-\(-community\)](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-(-community))

[\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-\(-community\)](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-(-community))

[\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-\(-community\)](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-(-community))

[\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-\(-community\)](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-(-community))

[\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-\(-community\)](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-(-community))

[\(https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-\(-community\)](https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/hezbollahland-mapping-dahiya-and-lebanons-shia-(-community))

(/policy-analysis/israels-campaign-against-hamas-gaza-war-aims-and-operational-challenges)

BRIEF ANALYSIS

Renewed Public Debate over Revising Morocco's Family Code

اكتوبر ٢٠٢٣ ٣١

◆
Soufiane Elgoumri

(/policy-analysis/renewed-public-debate-over-revising-moroccos-family-code)

TOPICS

(fa/policy-analysis/rwabt-rb-w-asrayyl/) روابط عرب و اسرائيل

REGIONS & COUNTRIES

(fa/policy-analysis/lbnan/) لبنان

(fa/policy-analysis/asrayyl/) اسرائيل